

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

31 de Operario, seu ædituo sacro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

beneficis, que in curia Romana vacare dicuntur, alii namque sunt commensales, alii honoris huius titulo tantum donati, alii cum stipendiis, alii sine illis. Commensales in curia Romana tenentur residere, alii nequaquam, *can. vnic. de ver. sig. in Sex.* Capellani vero Papæ erant iurisperiti, qui in officiis diuinis summ. pontif. seruiabant in sua capella, in qua & summ. pontif. sæpe audiebat causas & controuersias, per principes & reges seculi & orbis Christiani, etiam extra negotia fidei delatas ad illum, quæue consistoriales non erant. A quo munere paulatim sum. pont. sese auocantes, cœperunt primum harum controuersiarum audientiam suis capellanis concedere. ex quorum relatione postea iudicabant. ¶ Et ideo qui prius capellani Papæ dicebantur, nunc auditores sacri palatii dicti. Quibus etiam deinceps sum. pont. causarum quoque decisionem suo rescripto concessere. Atque ex more usurpatum subinde, vt fere in omnibus decisio speciali rescripto istis demandetur, *Oulianus Vestrius, lib. 2. in introductionis in actiones aule Rom. c. 17.* ¶ Hodie ¶ ordinem hunc constituunt duodecim ex restrictione Sixti 4. ante quem plures. Dicti & illi nunc auditores Rotæ, cuius Rotæ & auditorii decreta pro senatusconsultis habentur: vt ex decisionibus eorum excusis apparet. Plura autem de auditorio Rotæ videto apud Ludouicum Gonesii. in *proemio regularum cancellarie.* ¶ Capellani, ¶ qui honoris causa huiusmodi ornantur titulo, vere non sunt capellani Papæ secundum Boerium, *q. 17. nu. 9.* Sic enim princeps aliquibus honorem solum communicat, non autem utilitatem, *§. renouamus, tit. vt ordinaria prefert. & c. in authen. coll. 5. tit. 9. & ibi glo. in verbo videtur.*

De Præstimonio, Obitu & Obituariis. Cap. 30.

1 Præstimonium interdum beneficium, aliquando minime.

2 Obitu & obituarius quid.

Accedit ¶ capellis præstimonium, seu præstimonia, quæ aliquando beneficium habet formam, si in titulum conferatur: interdum minime, vt si destinatur officio temporali, vt scribit Rebuffus *in tit. de pacif. possessor. nu. 90.* Oldradus *conf. 140. alias 113. incipien. in ecclesia. & consi. 8. incipien. quod processus.* Dominicus *consil. 89.* & Ioan. Franciscus de Patinis in *Apostillis ultimis ad extranagantes Ioan. 22.* Meminit de præstimonis *& c. de concess. preb. in Sexto.* Tunc autem proculdubio beneficia non sunt, cum dantur, stipendiorum & mercedis causa. Et proinde in impetratione beneficiorum, in cuius diplomate exprimi debent etiam beneficia possessa per impetrantem modici valoris, *c. cum adeo 17. & c. ad aures. 8. & cap. ad audientiam. 31. c. postulat. 27. de rescript. ap. Grego.* non tenetur impetrans de præstimoniam in stipendia concessa, mentionem facere, quod beneficium non fit, vt notat Dominicus *ius, in ca. si motu proprio, in vers. benefi. & ibi Dominicus col. 2. vers. sed quid habent, de prebend. in Sex.* & Ioannes Andreas. ¶ Affines ¶ quoque capellis & beneficiis, sunt obitu: vnde obituarii dicti sunt. Quando per legatum, vel fundatione a viuente facta, bona quædam destinantur orationibus faciendis pro aliquo qui iam obit, vel moriturus est. De quo consulendus Philippus Decius, *consil. 148.* Refert Wolfgang Lazius, *lib. 3. Comment. reip. Romæ. c. 11.* Probat illorum Iunif. consulti legatum ea conditione relicto, vt lucerna perpetuo circa sepulcrum accendatur, *l. Mauiæ. 44. de manum. testam. P.* Et conuenitur Symmachus apud Valentinianum, Theodosium & Archadium CCC. pro suorum Deorum cultu: contra Christianos, agros virginibus vestalibus & ministris suorum sacrorum, deficientium voluntate relicto, a fisco tunc retineri. *Symma. ad Valenti. Theodo. & Archad.*

De Operario seu Ædituo sacro. Cap. 31.

1 Operarius seu Ouariers ecclesiarum qui.

2 Quæstors sacre pecunie.

3 Æditus templorum qui, & eorum munus eod.

4 Ædiles curam refectionis templorum habuerunt. 3. 4. 5. Templorum refectione ad quem pertinet, eod. 3.

5 Relectio loci seruientis, onus est eius, cui debetur seruiri.

6 Operaria beneficium non est. & num. 6.

Viglus ¶ operarios vocat eos, quibus cura operum & fabricæ ecclesiasticæ commissa est: *ouariers & marguilliers.* Quos Plato ¶ 6. de legib. vocat quæstors & allèruatores sacre pecunie,

eosque arbitratu necessarios in singulis templis, qui luctorum agrorumque ipsis dedicatorum, & fructuum conductionumque & locationum domini essent. Aristoteles autem eos videtur nominare ædituos, & sacrarum pecuniarum custodes. *Alia species, inquit Aristo. 6. Politicor. c. si. curacionis est circa rem diuinam, seu sacerdotis, & aduni circa templa, vt conferentur que sunt, & erigantur ruinosæ edificia. & cetera omnia quæ pertinent ad diuinum cultum: euenit autem alicubi vt in paruis ciuitatibus curam hanc esse vnam: alibi vero plures separatas a sacerdotio, & esse sacrificulos ædituos, & custodes sacrarum pecuniarum.* ¶ Varro ¶ apud Romanos hanc fuisse curam ædilium testatur, *Varro 4. de lingua Latina.* Et inde ædiles dictos, quod ædes sacras & priuatas procurarent. Fuit & cura præfidum prouinciarum prima, vbi in prouincias suas peruenissent, ædes sacras, & opera publica circuire, inspiciendi gratia in sarta tecta que essent, & refectione aliqua indigerent, *Vlpia in l. si in aliquam. de offi. procons. P.* Erat permittum olim in lege antiqua sacerdotibus, ex gazophylacio tēpli pecuniam capere, quæ offerebatur pro peccatis: ea tamen lege, vt templum reficerent. Quamobrem legitur regem Israelis Iohan, cum sacerdotes non instaurarent sarta tecta templi, vocasse Ioiadam pontificem & sacerdotes, & dixisse: *Quare non instauratis sarta tecta templi? nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instauracionem templi redidite eam.* Et postea sequitur, prohibitos sacerdotes vltra accipere pecunias a populo, & instaurare sarta tecta domus. Et pecuniam postea in gazophylacio delatam cum excreuisset, & inde eductam presentem scriba regis & pontifice numeratam, & datam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum, qui præerant commentariis in domo domini, *4. Reg. c. 12.* Aliquando inter Christianos, pontificibus sacerdotiorum vna ex quatuor pars pro fabrica data, *can. quatuor. can. de redditibus. 12. qu. 2. cum simil.* postea præfectis sacerdotis relicta, *can. prius. c. vnic. can. placuit. 10. q. 3.* vt antea docuimus, dum de curionibus seu rectoribus & parochis hoc libro egimus. Equum que visum est, sacerdotes & curiones, qui pro fructuariis in beneficiis habentur, *glo. in c. presenti. de offi. ordinar. in Sexto. in verbo reseruati,* ad modicam refectionem ædium, ex quibus consequuntur fructus, teneri: vt reliquos ædium usufructuarios, *l. usufructu legato. & l. hæcenus. de usufr. P. l. inter usufructuarium, de dam. in felt. P.* ¶ Sic ¶ etiam regulariter, qui ex re seruitem percipit, & eam sibi deberi assent ad refectionem rei seruientis tenetur, non is qui eam debet, *Lessforie. 6. Gallus. & l. sic. relectio. si seruus. vmd. P.* ¶ Quæ ¶ de modica refectione intelliguntur, non de maiori. Nam si illa ad curionem pertineret, plerumque fructuum excederet perceptionem & eis cogere fructibus alio quam ad cultum diuinum impensis, officium eiurare & cedere. Quocirca vt curionis onus aliqua ex parte releuetur, recte in ecclesiis seu templis quæ flores sacri ea de causa constituti, qui ex fide pecuniam quærent ex parochorum liberalitate, & eandem fidem in opera ecclesiæ necessaria impenderent. Et alicubi huic necessitati fructus assignati sunt, regendi, & distribuendi per viros delectos, strenuos & prouidos. Proinde res ¶ instaurandis templis relicta, & officium quæstorum, & vt dictum est, operaria, inter beneficia non sunt ecclesiastica, *Rebuff. in tracla. Nominacionum. q. 15. num. 18.* Tum etiam quia hoc munus annuum est, vel alterius spatii ad tempus & non perpetuum, & laicis etiam committitur, *Decius in c. decernimus. num. 11. de iur.* Nec in utilitatem quæstoris, sed ecclesiæ solius cui tenetur gestorum reddere rationem, *Rebuffus in proxi. cita. loco, & gl. in cle. 2. de iudi. Quæ aliena sunt a natura beneficii ecclesiastici, quod perpetuum est, c. si. de clerico agro. c. vnic. de capell. mona. in Sex. can. scripsi. can. aliter. can. quamuis triste. 7. q. 1. id est, si consideri potest ab instituto quando vixerit: id enim perpetuum significat ad vitam relatum, l. 1. pro socio. P.* quodve fructus habet in fauorem potissimum clerici inseruientis distributos, *c. 1. & fin. de pecul. cleric. c. nemo de consecra. dist. 1. gl. in d. c. presenti. de offi. ordinar. in Sex.* Inter officia tamen cum redditu aliquo monasteriorum, vel ecclesiarum, quæ regularem vitam abiecerunt: sunt operaria & infirmaria, vt dicunt.

De Collegiatis. Cap. 32.

1 Collegium & collegiati quid.

2 Collegiorum alia licita, alia illicita: & licitorum varia species, profana, ecclesiastica, mixta.

3 Collegia profana artificum.

4 Collegium corpus, societas, assinia, sed diuersa.

5 Saccarii qui Roma.